

allows to connect the process of mastering knowledge to training skills and practical activity. The educational bag is the method of future specialists' self-identification, which gives students an opportunity to evaluate their own achievements, to build their own path of professional success.

Key words: technologies of teaching, future social teachers, professional functions.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2016 р.

Прийнято до друку 25.03.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 378.147:37.013.42-051

Н. Л. Отрошенко

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

В умовах модернізації української системи освіти особливої уваги заслуговує проблема підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних виконувати свої професійні функції у контексті ефективної професійної діяльності. Майбутній фахівець у галузі соціально-педагогічної роботи має бути готовий до реальної практичної діяльності, володіти навичками самостійної праці й професійного самовдосконалення, урахувати реальні умови соціального середовища, у якому здійснюється професійна діяльність. У зв'язку з цим постає проблема формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи в умовах інтеграції соціальних інститутів, взаємодії у вирішенні пріоритетних соціальних питань [1]. Використання інновацій у навчальному процесі сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців, які мають достатній рівень професійної компетентності, що відповідає вимогам сьогодення.

У сучасній науці різним аспектам проблеми професійної підготовки соціальних педагогів присвячено праці багатьох дослідників, зокрема, теоретико-методологічним основам професійної підготовки соціальних педагогів в системі вищої освіти (О. Безпалько, В. Бочарова, Л. Міщик, А. Капська, Л. Завацька, Г. Лактіонова, В. Поліщук, І. Зверева та ін.); практичним аспектам професійної підготовки (Р. Вайнола, М. Галагузова, В. Симонович та ін.); готовності до професійної діяльності (В. Сластьонін). Здійснена також низка досліджень з питань підготовки фахівців для різних сфер соціально-педагогічної діяльності: до виховної діяльності в умовах оздоровчого табору (Л. Пундик), до організації освітньо-дозвіллевої діяльності учнівської молоді

(С. Пашенко), до роботи в студентському середовищі (Є. Адамчук), з учнівською молоддю (С. Харченко) та інші.

Метою нашого наукового пошуку став аналіз застосування інноваційних методів у процесі навчально-виховної роботи кафедри соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» з підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Широкий спектр інноваційних технологій, їх активне впровадження в освітню галузь є ключовим напрямом роботи Міністерства освіти і науки України та його підрозділів, вишів України, у тому числі й ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». У контексті входження до міжнародного освітнього простору перед українською вищою школою постала низка завдань, зокрема, забезпечення якості підготовки фахівців на рівні європейських стандартів.

Гармонійно розвинена особистість – головна мета і зміст всієї системи освіти. Впровадження інновацій у процесі фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів підвищують якість навчання студентів, формують компетентність майбутніх фахівців; забезпечують становлення аналітичних, організаційних, проектних, комунікативних навичок; розвивають здібності до прийняття правильних рішень у нестандартних ситуаціях, стимулюють творчий потенціал тощо. Отже, застосування інноваційних педагогічних технологій є однією з умов якісної підготовки майбутнього соціального педагога, який має бути компетентним не лише в професійній галузі, але й мати активну життєву позицію, високий рівень громадянської свідомості, вміння вирішувати будь-які завдання, які ставить перед ним життя.

Варто відзначити, що діяльність соціального педагога за змістом значно відрізняється від діяльності учителя-предметника, що вимагає інших підходів до організації фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів. Соціальний педагог допомагає людині жити: вчить радіти і любити, вірити в себе, допомагає знайти власне місце у житті і реалізувати всі свої людські можливості й здібності [2]. Й усьому цьому потрібно навчити самого майбутнього соціального педагога протягом його перебування у вузі. З огляду на це, інноваційне виховання і навчання майбутніх соціальних педагогів на противагу традиційному, яке реалізовувалось «у сучасному, виходячи з минулого», прагне функціонувати у контексті сьогодення, орієнтуючись на майбутнє.

Аналіз досвіду впровадження інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів дозволив визначити їх специфіку: центр тяжіння в педагогічному процесі переноситься на студента; навчальні програми розробляються викладачами з урахуванням фахового досвіду та наявності навчально-методичної та матеріально-технічної бази навчального закладу; спеціальні та практичні заняття проводяться інноваційними методами (бригадні методи, імітаційна гра, розгляд проблемних ситуацій із використанням аудіовізуальної та іншої техніки та ін.); викладач керує просуванням студента в навчальній

діяльності; студент за допомогою сучасних інформаційних технологій моделює навчальну ситуацію, вирішує штучно створену викладачем ситуацію.

У процесі підготовки соціальних педагогів важлива роль належить інтерактивним методам навчання, які ми з впевненістю відносимо до інноваційних. В інтерактивному навчанні засвоюють від 70% до 90% інформації, формується досвід творчої діяльності, уміння самостійно набувати знання.

Розглядаючи застосування інтерактивних методів в процесі навчально-виховної роботи кафедри соціальної педагогіки з підготовки майбутніх соціальних педагогів, ми вважаємо за необхідне запропонувати деякі приклади використання методів, що належать до різних груп у проведенні навчальних занять з різних фахових дисциплін.

При активному навчанні студент вступає в діалог із викладачем, бере активну участь у пізнавальному процесі, виконуючи при цьому творчі, пошукові, проблемні завдання у парі, групі. Джерела активності студента можуть бути різні. Вони криються: у мотивах і потребах; в природному середовищі, що оточує людину; в особистості викладача й засобах його роботи, формах взаємовідносин і взаємодії викладача та студента [3].

У процесі фахової підготовки соціальних педагогів ми використовуємо наступні форми інтерактивного навчання: інтерактивні презентації; дискусії; круглі столи; конкурси робіт; тренінгові форми; колективне вирішення творчих завдань; групові й індивідуальні вправи, моделювання певного виду соціально-педагогічної діяльності або ситуації; проектування й написання соціально-педагогічних програм, проектів; обговорення відеозаписів, включаючи запис власних дій тощо.

Наприклад, у процесі ділової гри ми залучаємо студентів до роботи по створенню сюжетів, умов нових, оригінальних творчих ігор, що, безперечно, впливає на розвиток їх креативності, активізує процес генерації ідей, стимулює розвиток показників емоційно-вольового та комунікативного компонентів. Цікавою є техніка епістолярної терапії. Працюючи у групах, студенти розробляють самозавдання з написання листів на теми: «Як я бачу своє майбутнє?»; «Що в моєму сьогодні гальмує моє щасливе завтра?»; «Лист моїм недолікам»; «Лист до кумира». Обговорення, аналіз змісту листів стають дієвим чинником розвитку показників гуманістичного, емоційно-вольового, компетентнісного компонентів в особистісному розвитку майбутніх соціальних педагогів. Техніки казкотерапії в роботі зі студентами завжди є бажаними для них, оскільки казка є одним із найбільш емоційно-привабливих, яскравих спогадів нашого дитинства. Її літературний та авторський аналіз дозволяє майбутньому соціальному педагогу детальніше побачити причини життєвої кризи дитини чи молодої людини, оцінити рівень позитивних зрушень, що відбулися (чи не відбулися) у становленні чи психологічній реабілітації клієнта.

Найпоширенішими формами казкотерапії є: аналіз відомих авторських та народних казок; створення казки «по слову від кожного»; її експромтне інсценування; вигадування початку чи кінця нової казки, створення авторської казки кожним учасником, де в завуальованій формі він розповідає про власні проблеми, переживання та очікування. Студенти в процесі навчальної діяльності складають, читають й інсценують казки на теми: «Один день студента-практиканта»; «Планета студентських мрій», «Страшна казка про соціальну роботу»; «Нова історія про соціальну допомогу» [4, с. 674]. Використання методу казкотерапії спрямоване на розвиток у студентів показників комунікативного, емоційно-вольового, організаційного, гуманістичного компонентів особистісного розвитку майбутнього соціального педагога.

У процесі фахової підготовки соціальних педагогів ми також використовуємо лекцію-візуалізацію, яка являє собою візуальну форму подання лекційного матеріалу технічними засобами навчання: відеопоказ, інтерактивна презентація, кіно-трансляція тощо.

Взагалі, проведений нами аналіз навчальних програм з предметів соціально-педагогічного циклу дозволив визначити орієнтовний перелік форм проведення практичних занять. До них належать:

- заслуховування міні-доповідей;
- аналіз інноваційних програм, проектів соціально-педагогічної роботи (міні-захист);
- ретроспективний аналіз соціально-педагогічних явищ (реферат);
- аналіз педагогічних ситуацій (за матеріалами періодичних видань та літературних джерел);
- складання анотацій та написання рецензій;
- заповнення таблиць;
- творчий захист проектів у мікрогрупах;
- конкурс на кращий проект організаційної форми соціально-педагогічної роботи;
- ділова гра;
- розробка змісту та структури соціально-педагогічних бесід;
- рольова гра;
- диспут;
- розробка тематичних переліків (тем, видів послуг, форм роботи) та картотек (ігор, унаочнення);
- демонстрація та аналіз окремих технік соціально-педагогічної роботи;
- аналіз і розробка демонстраційних та ілюстративних матеріалів (рекламної, інформаційної продукції, відеороликів тощо);
- розробка та презентація планів роботи, планів-конспектів, сценарних планів, перспективних, календарних та оперативних);
- захист авторських проектів комплексних організаційних форм соціально-педагогічної роботи (акції, фестивалі, тематичні тижні тощо).

Дозволимо собі коротко охарактеризувати дискусійні форми організації навчальних занять: зважаючи на те, що диспут та дискусія належать до словесних форм роботи, у процесі їх підготовки й проведення створюються умови для розвитку цілої низки комунікативних якостей, які, на нашу думку, також є проявом професійного становлення майбутнього фахівця. Це такі показники: уміння обґрунтовувати, доводити свої думки та позиції, цінувати інформацію членів групи, робити мовленнєвий сюрприз, здійснювати комунікативну презентацію, головне – толерантно ставитися до думок, позицій, висловів членів групи й уміти їх конструктивно сприймати.

Якщо говорити про захист програм, проектів соціально-педагогічної роботи, то дані форми є найрозповсюдженішими в проведенні практичних занять на предметах технологічної спрямованості. Пояснення цьому можна знайти в самій характеристиці «захисту» як практичних дій студента. «Захист» привчає відстоювати позиції, формує здатність аргументувати, доводити. Студенти привчаються до толерантного, емпатійного слухання, вияву інтересів до авторської позиції інших, формування альтернативності та гнучкості мислення.

Міні-захист проходить як презентація роботи творчих груп. На підготовку завдання студентам відведено приблизно два тижні. Форми захисту можуть бути різними: слайд-шоу, фотоколаж; реферативне повідомлення, інсценування тощо.

Термін «інтерактивне навчання» ми використовуємо також під час застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні, дистанційної форми освіти, використання ресурсів Інтернету з навчальною метою, а також електронних підручників, довідників тощо. Сучасні комп'ютерні телекомунікації дозволяють учасникам вступати в «живий» (інтерактивний) діалог (письмовий або усний) з реальним партнером, а також уможливають активний обмін повідомленнями між користувачем й інформаційною системою в режимі реального часу, що у нинішніх умовах є актуальним.

Без сумніву можна сказати, що інтерактивна форма навчання найбільш ефективно сприяє становленню людини як фахівця соціально-педагогічної галузі, здатного до інновацій.

З метою пошуку обдарованої студентської молоді, створення умов для її творчого зростання, активізації науково-дослідної роботи студентів кафедра соціальної педагогіки активно залучає студентів до різних видів науково-дослідної роботи: написання статей, участь в конференціях, олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо

Варто наголосити, що навчальна й виробнича практика виступає як інтегруючий і стержньовий компонент особистісно-професійного становлення фахівців, сполучна ланка між теоретичним навчанням і самостійною роботою в закладах й установах соціально-педагогічної сфери. На підсумкову конференцію студенти готують по групам (за базу практики) у цікавій формі (коротка емоційна розповідь, вірш,

плакат, слайд-шоу) звіт, під час якого діляться власними враженнями про практику, говорять про те, що сподобалося, над чим ще потрібно попрацювати. Студенти 5 курсу готують професійне портфоліо (есе, присвячене собі як професіоналу: мотиви вибору професії, етапи професійного й особистісного зростання, досягнуті результати, професійні уподобання, перспективи працевлаштування й професійної кар'єри; фотодокументи, грамоти, авторські розробки, малюнки, вірші, наукові роботи, публікації тощо).

Наприкінці зауважимо, що основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної творчості. Суб'єктом, носієм інноваційного процесу є насамперед викладач, який працює творчо, прагне до оновлення своїх дидактичних і виховних засобів, йому властива чітка мотивація інноваційної діяльності та викристалізована інноваційна позиція, здатність не лише включитися в інноваційні процеси, але й бути їх ініціатором. Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей.

Динаміка сучасного розвитку цивілізації, прогнозування його перспектив наводять на висновки, що освітня система, навчальний заклад, педагогічний колектив, викладач, які ігноруватимуть у своїй діяльності інноваційний чинник, не лише відставатимуть від суспільних процесів, тенденцій, а й спричинять формування особистості, покоління, задалегідь запрограмованих на аутсайдерські (останні) інтелектуальні, духовні, соціальні позиції. Викладач із зашкарубленими знаннями, байдужий до пізнання й використання у своїй діяльності нового формуватиме подібні комплекси й у своїх студентів, з яких мало хто зможе стати успішною особистістю. З розвитком цивілізації (продукуванням нових знань, створенням нових технологій, систем комунікацій, ускладненням соціальних зв'язків) постійно оновлюються вимоги до якості освіти, одним із найважливіших засобів забезпечення якої є інноваційність освітнього пошуку.

Список використаної літератури

- 1. Підготовка** майбутніх соціальних педагогів до ефективної співпраці суб'єктів соціальної роботи / Неля Перхайло. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3101>
- 2. Алексеева В. І.** Місія соціального педагога / В. І. Алексеева // Соц. робота. – 2005. – № 12. – С. 16 – 20.
- 3. Загвязинский В. И.** Методология и методика социально-педагогического исследования : [кн. для соц. педагогов и соц. работников] / В. И. Загвязинский. – М. : АСОПиР, 1995. – 156 с.
- 4. Психологія і педагогіка життєтворчості** : [навч.-метод. посіб.] / [ред. рада: В. М. Доній (голова), Г. М. Несен (заст. голови), Л. В. Сохань, І. Г. Єрмаков (наук. ред.) та ін.]. – К. : ІЗМН, 1996. – 792 с.

Отрошенко Н. Л. Упровадження інноваційних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів

У статті наголошено, у контексті входження до міжнародного освітнього простору перед українською вищою школою постала низка завдань, зокрема, забезпечення якості підготовки фахівців на рівні європейських стандартів. Широкий спектр інноваційних технологій, їх активне впровадження в освітню галузь є ключовим напрямом роботи Міністерства освіти і науки України, ВНЗ України, у тому числі й ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». Акцентовано, що інноваційне навчання майбутніх соціальних педагогів на противагу традиційному, яке реалізовувалось «у сучасному, виходячи з минулого», прагне функціонувати у контексті сьогодення, орієнтуючись на майбутнє. Запропоновано приклади використання методів, що належать до різних груп у проведенні навчальних занять з різних фахових дисциплін.

Ключові слова: інноваційні методи, соціальний педагог, компетентність.

Отрошенко Н. Л. Внедрение инновационных технологий в процессе профессиональной подготовки будущих социальных педагогов

В статье отмечено, в контексте вхождения в международное образовательное пространство перед украинской высшей школой встал ряд задач, в частности, обеспечение качества подготовки специалистов на уровне европейских стандартов. Широкий спектр инновационных технологий, их активное внедрение в образовательную отрасль является ключевым направлением работы Министерства образования и науки Украины, ВУЗов Украины, в том числе и ДЗ «ЛНУ имени Тараса Шевченко». Акцентируется, что инновационное обучение будущих социальных педагогов в противовес традиционному, которое реализовывалось «в современном, исходя из прошлого», стремится функционировать в контексте настоящего, ориентируясь на будущее. Предложены примеры использования методов, относящихся к разным группам в проведении учебных занятий по различным профессиональным дисциплинам.

Ключевые слова: инновационные методы, социальный педагог, компетентность.

Otroschenko N. Implementation of Innovative Technologies in the Process of Professional Training of Future Social Pedagogues

The article noted, in the context of entering the international educational space in front of the Ukrainian higher school arose several problems, in particular, ensuring the quality of training at the level of European standards. A wide range of innovative technologies and their active introduction in the educational sector is a key area of the Ministry of education and science of Ukraine, universities of Ukraine, including DZ „LNU named after Taras

Shevchenko". A harmoniously developed personality is the main purpose and content of the entire education system. Innovation in the process of professional training of future social teachers improve the quality of student learning, form the competence of future specialists; ensure the development of analytical, organizational, project, communication skills; develop the ability to make the right decisions in unusual situations, stimulates creativity, and so forth. Accented that the innovative training of future social pedagogues in contrast to the traditional, which was implemented „in a modern, based on the past”, seeks to operate in the context of the present, looking to the future. Innovation is a specific and fairly complex, require special knowledge, skills, abilities. The examples of using methods relevant to different groups in conducting training in various professional disciplines.

Key words: innovative methods, social teacher, competence.

Стаття надійшла до редакції 25.02.2016 р.

Прийнято до друку 25.03.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 378:001.891

В. В. Прошкін, І. О. Прошкіна

МОНІТОРИНГ ЕФЕКТИВНОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Провідною місією сучасного університету є вплив на суспільство через науку й освіту, а також посилення ролі ВНЗ у поширенні національних та європейських культурних цінностей. Однією з найважливіших умов реалізації зазначеної місії є зміцнення університетської науково-дослідної бази, інтеграція наукових досліджень і освітньої діяльності, спільна наукова робота викладачів і студентів, наукове та навчально-методичне співробітництво з університетами України, інших країн.

Нам близькі погляди О. Микитюка [4], відповідно до яких науково-дослідну роботу у ВНЗ слід розглядати, по-перше, як складову освітнього процесу, що безпосередньо впливає на зміст і характер діяльності вищої школи, змінює вимоги до рівня підготовки фахівців, творчого їх розвитку, умінь удосконалювати ті чи інші сфери застосування наукових знань; по-друге, як галузь інтелектуальної творчої діяльності особистості, ефективний засіб її самореалізації; по-третє, як умову підготовки кадрів вищої кваліфікації, розвитку та поширенню наукової культури, новаторства, творчості, а також поновлення інтелектуального потенціалу суспільства.